

## СТАНОВИЩЕ

от проф. д.и.н. д-р по нумизматика Иля Симеонов Прокопов

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **‘доцент’ на Висшето училище по застраховане и финанси** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика: „Парично обращение и парични системи (Развитие на паричните системи и монетосеченето)“

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 95 от 16.11.2021 г. и в интернет-страница на Висшето училище по застраховане и финанси, като кандидат участва д-р Валентина Григорова Григорова-Генчева, хоноруван преподавател във ВУЗФ.

### 1. **Общо представяне на процедурата и кандидата**

Със заповед № 40 от 2.03.2022 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘доцент’ във ВУЗФ** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика: „Парично обращение и парични системи (Развитие на паричните системи и монетосеченето)“

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: д-р Валентина Григорова Григорова-Генчева, хоноруван преподавател във ВУЗФ.

Представеният от Валентина Григорова Григорова-Генчева комплект материали на електронен носител отговаря на изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на ВУЗФ и включва както следва:

- Хабилизационен труд – монография с резюме за заемане на академичната длъжност „Доцент“;
- Копие на диплома за притежавана образователна и научна степен „доктор“, протокол за признаване от ВУЗФ, както и Удостоверение №08-00-14/12.01.2022 г. за признаване от НАЦИД;
- Автобиография по европейски формат;
- Списък на публикациите след защитата на докторската дисертация и екземпляри от тях;
- Разделителни протоколи за съвместните публикации;
- Справка за изпълнението на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“;
- Справка за оригиналните научни приноси в трудовете и за цитиранията;
- Формуляр за съгласие за обработката на личните данни във връзка с участието в конкурса.

Кандидатът Валентина Григорова Григорова-Генчева е включила в описа общо 20 научни труда: 3 студии, 2 монографии, 2 книги и списък на 13 научноизследователски разработки.

За рецензиране са приети 5 научни труда, които не попадат в тематиката на дисертацията и се отчитат при крайната оценка. Не се рецензират 15 научни труда по темата на дисертацията и 15 научни труда, които попадат извън проблематиката на конкурса.

- Научните трудове за рецензиране се разпределят по рубрики както следва:
- 12 публикувани в страната;
  - 8 публикации в чужбина.

## **2. Кратки биографични данни на кандидата**

Валентина Григорова-Генчева завършва висше образование в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1990 г. в специалност „Стара и средновековна история“. Работи в областта на антична история и нумизматика, специализира и защитава докторска дисертация в университета във Фрибург, Швейцария. По време на специализацията и докторантурата води лекционни курсове по нумизматика. Работи като експерт по идентификация и оценка на антични монети за аукционни къщи в Швейцария и Германия. Заема престижната позиция на заместник-ръководител на разкопките на Френския археологически институт в Аргос, Гърция. По неин проект през 2001 г. в Първа инвестиционна банка е създаден първият и единствен по рода си в България банков департамент, специализиран за сделки с благородни метали, инвестиционни консултации и нумизматични експертизи. От същата година тя е ръководител на департамента, прераснал по-късно в дирекция. От 2008 г. води магистърски курс от лекции на тема „Културното наследство: пазар и инвестиции“ във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. От 2016 г. има магистърски лекционен курс във ВУЗФ на тема „Пазари и инвестиции в благородни метали“. Участва в редица национални и международни научни проекти в областта на културните ценности като елемент на луксозния пазар, историята на парите в древността и развитието на нумизматиката като наука и място и в луксозния пазар.

## **3. Обща характеристика на дейността на кандидата**

В учебно-педагогическата си дейност Валентина Григорова-Генчева въвежда иновативни методи на преподаване и залага на индивидуален подход. Изборът на учебни пособия и информационни източници при провеждане на лекционни курсове е съобразен с конкретните интереси на студенти и дипломанти.

Публикациите и научно-приложна дейност на кандидата могат да бъдат класифицирани по няколко признака:

По вид: статии и доклади – 13 броя;

по значимост: статии в издания с импакт-фактор – 3 броя; пленарни доклади – 3 броя;

по място на публикуване: статии в реферирани международни списания – 6 броя;

доклади от международни научни конференции в чужбина – 3 броя;

статии в национални списания – 2 броя;

доклади в трудове на международни научни конференции в България – 1 брой;

доклади в научни трудове на университети – 2 броя;

по език, на който са написани: на английски език – 5; на български език – 8; на други езици – 7;

по брой на съавторите: самостоятелни – 12 броя; с един съавтор – 6 броя; с трима и повече съавтори – 1 брой.

### **Научни и научно-приложни приноси.**

1. Хабилизационният труд на Валентина Григорова-Генчева „Парична система и монетосечене на съвременна България (1880-2021)“ отразява в пълнота емисионната политика на Българска народна банка в областта на монетосеченето. Освен официалните емисии коментира обобщено всички български пробни екземпляри за монети в

периода 1880 до 2021 г. Обвързва времето на реализация със събития, личности и факти при особено важните и интересни екземпляри. Това включва и професионално изготвени справочни данни, очертаващи историческата и културна рамка дала отражение върху изображенията и номиналите на монетите. За първи път паричната система и монетосеченето на България за периода 1880-2021 г са разгледани в тяхната цялост. За яснота и научна достоверност изводите, коментарите и хипотезите са представени в контекста на политическата и икономическата история. Изяснени са и теченията в българското общество за наименованията на новата национална валута в светлината на международната обстановка и външните влияния върху възстановената българска държава.

2. Професионално и компетентно са представени основните иконографски идеи, залегнали в новото българско монетосечене. Проследена е динамиката в тяхното развитие през различните исторически периоди и промени на държавния строй. По същия начин са разгледани и номиналите, металите, тиражите и монетните дворове. Анализирани са гербовете, владетелските портрети, символите и посланията за целия изследван период от времето на Княжество България, през Третото българско царство, към НРБ и накрая в РБ. Чрез сравнителни анализи и след прегледа на документи от архивите, авторката предлага аргументирани мнения по отношение на екземпляри с голям раритет от периода преди 1944 г, както и неясноти и устойчиво наложени градски легенди за някои пробни и сгрешени екземпляри в българското монетосечене за периода 1944-1989 г. („Парична система и монетосечене на съвременна България (1880-2021)“)

3. В изследванията е приложен интердисциплинарен подход. Съчетани са исторически, икономически и технологични анализи. Предложен е критичен преглед на архивни единици от българските държавни архиви в областта на паричната система и монетосеченето. Като пример при изследването на монетовидни паметници (медали, медальони, накити и др.), са включени технологични данни за производството. („Парична система и монетосечене на съвременна България (1880-2021)“)

4. В изследванията си в областта на модерното монетосечене авторката използва натрупания опит и надгражда резултатите от изследванията си в античната нумизматика и историята на парите монети. Ярки репери за дългогодишните и научни дирения са налични в публикациите ѝ на неизвестни досега за науката монетни типове на град Пауталия, отсечени в римско време (II-III в.). Те включват анализи на историческите извори за икономическото развитие и търговските връзки между градовете от различни провинции в римската епоха. Изводите са подкрепени с археологически, епиграфски и нумизматични данни. Резултатите красноречиво показват обективна картина за значимостта на Пауталия заедно с градската и територия. Регистрирани и доказани са силно развити като първостепенни икономически пера за империята отрасли като минен добив, балнеология и селско стопанство. ("Neue Beiträge zur Erforschung der Münzprägung von Pautalia", *Annotazioni Numismatiche*, Suppl. XII, Milano 1998; "Médicaments et thermalisme à Pautalia, Thrace", *Gesnerus* (Swiss Journal for the History of Medicine and Sciences) 57/2000, p. 238-249; "Les mines du territoire de Pautalia (Thrace)", *Atlas historique des zones minières d'Europe*, Bruxelles, Luxembourg 2000; "Deux médaillons d'Antonin le Pieux du territoire de Pautalia (Thrace)", *Proceedings of the XIVth International numismatic congress Glasgow 2009*, vol. I, Glasgow 2011; „Coin finds from sacred places in Pautalia, Thracia: offerings for health and fortune?“ (with Lily Grozdanova). In: *Proceedings of the Conference: Coins for the Gods, coins for the merchants – Economy of the sacred compared to the economy of profane*, Athens, October 24-26 2019. (forthcoming). Публикациите са ползвани и цитирани десетки пъти от български и чуждестранни изследователи.

5. С изследванията си авторката въздейства за внасяне на корекции в понятийния апарат и терминологията в античната нумизматика и историята на парите монети. Например използваният за дълъг период термин „тракийски имитации на тасоски монети“ е

заменен с „трако-гръцко монетосечене“. („New hoards with small denomination coins of the Island of Thasos (6th – 5th century BC): Context, interpretation and dating“ (with Ilya Prokopov), in *Ex nummis lux Studies in ancient numismatics in honour of Dimitar Draganov*, Sofia 2017; „Нова интерпретация на находки с монети от малък номинал на остров Тасос (VI-V в. пр.Хр.)“, *Пари и култура*, 2022, forthcoming; „Разпръснатото съкровище от статери от типа силен и нимфа“ (в съавторство с Иля Прокопов), в *KRATISTOS Сборник в чест на професор Петър Делев*, София 2017.) Терминът е възприет не само от български, но и от чуждестранни учени.

6. Авторката е един от основателите на направление за изследване на употребата на златни елементи като прото-парични средства в ранните епохи. Тя е и сред първите преподаватели започнали реализация в тази насока. Формулираната цел е създаването на бъдещ курс по история на парите и финансите в древността. Подобен не е реализиран до днес в България. („III. Ролята на благородните метали и монетите в историята на финансите като основа за бъдещото им устойчиво развитие“, в съавторство с Иля Прокопов, в *Устойчивост на финансовата система – дългосрочни перспективи (онтологични и емпирични основания)*, авторски колектив, България 1990-2020 г. *Икономика и финанси*. Научно-приложни изследвания, събрани в отделни книги, София 2021, стр. 116-139; „Пътеводител на колекционера и инвеститора в монети и благородни метали“ в съавторство с Иля Прокопов, София 2017; „Сделките с продукти от благородни метали в контекста на пандемията от Covid 19“, във „Външна търговия и пандемия“, Сборник с доклади, представени на кръгла маса на тема „Външна търговия и пандемия“, организирана от Висшето училище по застраховане и финанси и Лабораторията за научно-приложни изследвания към него VUZF Lab на 02.12.2020 г., София 2021, стр. 103-110).

#### 4. Оценка на личния принос на кандидата

Отбелязаните научни и научно-приложни приноси са дело на Валентина Григорова-Генчева. Тя е отразила правдиво собствените си резултати от целенасочената дългогодишна работа. Коректно са отразени и съвместните екипни дейности, а съавторите и сътрудниците са цитирани. Всички използвани литературни и електронни източници също са отразени много точно.

#### 5. Критични забележки и препоръки

Критични бележки към представените за становище материали на Валентина Григорова-Генчева в конкурса за „доцент“ **във Висшето училище по застраховане и финанси** по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика: „Парично обращение и парични системи (Развитие на паричните системи и монетосеченето)“ по същество нямам. Като препоръка бих предложил на В. Григорова-Генчева да публикува заявеното помагало/учебник, за да бъде поставено начало и бъде запълнена празнината по отношение на историята на прото-парите и мястото на благородните метали в ранната човешка икономическа история.

#### ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените научни трудове, документи и материали от кандидата Валентина Григорова-Генчева в конкурса за доцент напълно отговарят на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и Правилника на ВУЗФ.

Представеният солиден обем научни трудове е от период след защитата на ОНС „доктор“.

Налични са необходимите оригинални научни и научно-приложни приноси ползвани и цитирани от учени от страната и чужбина.

Трудове на кандидата са публикувани в списания и научни сборници, в национални и международни академични издателства.

Част от резултатите от научните изследвания са насочени към практиката, а някои са директно ориентирани към учебната работа и обучението.

Кандидатката е отлично разпознаваема, а етапите и на научна квалификация са ясно видими, както в Швейцария, така и в България.

Резултатите на Валентина Григорова-Генчева в учебната и научно-изследователската дейност, изцяло съответстват на изискванията за приложение на ЗРАСРБ и на Правилника на ВУЗФ.

След като подробно се запознах с представените за конкурса материали и научни трудове и като отчитам тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси заявявам, че давам положителна оценка и си позволявам да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на Валентина Григорова Григорова-Генчева на академичната длъжност 'доцент' във ВУЗФ по професионално направление 3.8. Икономика: „Парично обращение и парични системи (Развитие на паричните системи и монетосеченето)“.

22.03. 2022 г.

Изготвил становището:

Проф. Иля Прокопов, д.и.н.